

Titel

Sameblod

Tema: Racehygiejne, identitet, kulturforskelle
Fag: Historie, samfundsfag, dansk
Målgruppe: 8. – 10. klasse og ungdomsuddannelserne

Spillefilm: 108 minutter, 2016, Nordisk Film

Faglig relevans/kompetenceområder

Indsigt i og forståelse for oprindelige folkeslag, specifikt samerne i det transnationale område Lapland. (Kompetenceområder: kildearbejde og historiebrug)

Filmen og den pædagogiske vejledning har fokus på 1930'ernes forsøg med "racehygiejne" overfor oprindelige befolkningsgrupper eller etniske mindretal. I dette tilfælde det samiske folk i Nordsverige.

Ideer til undervisningen

SAMEBLOD er en rammefortælling, hvor det korte handlingsforløb i filmens nutid beskriver en gammel kvinde, Christina, der sammen med sin søn og et barnebarn er vendt tilbage til Nordsverige, for at deltage i bisættelsen Christinas søster. De to søstre er samer, men Christina er tydeligvis utilpas ved begravelsesselskabet og nægter efterfølgende at deltage i samisk sammenkomst med familien. I stedet indlogerer hun sig på et hotel, udgiver sig for at være pensioneret lærerinde fra Småland, og tager aktivt del i de logerendes brokkerier over samerne, som larmer og forstyrrer freden i det skønne naturreservat. Ud gennem hotelvinduet ser Christina helikopteren med søn og barnebarn lette med kurs mod fjeldet for at øremærke ren-kalve.

Nu starter det lange FLASH-BACK til barndommens land, i 1930'ernes Lapland, da Christina hed Elle-Marja, øremærkede kalve og levede med sin nomadefamilie på fjeldet.

"Sameblod" har adskillige træk tilfælles med – og på mange måder en nordisk pendant til - den australske "Rabbit Proof Fence", hvor en søskendeflok aboriginer fjernes fra sin familie og anbragt på en opdragelsesanstalt. Som i Sameblod foregår historien i 1930'erne og er baseret på virkelige hændelser. Hensigten med tvagsfjernelserne, som fortsatte helt op til 1970 i Vestaustralien, var at udrydde de indfødte australske "Aboriginals" gennem racehygiejne og opdragelse til en "hvid" livsstil.

SAMEBLOD er en i perioder langsomt fortalt film, meget tyst og de fleste sekvenser uden brug af nogen form for underlægningsmusik. Vi er langt fra Hollywood.

På den måde adskiller den sig fra de fleste unges referenceramme, og det er vigtigt at forberede dem på det. Efterfølgende at diskutere hvorfor filmens instruktør har valgt sådan.

ARBEJDSOPGAVER TIL SELVE FILMEN:

1. Find eksempler i prologen, som viser at Christina ikke bryder sig om samisk skik og brug.
2. Undervejs til opdragelsesanstalten er det Elle-Marja der påtager sig at hjælpe lillesøster gennem savnet og frygten for fremtiden. Hvordan gør hun det?

3. Giv eksempler på scener hvor Elle-Marja viser handlekraft og mod til at udfordre – på anstalten og efterfølgende.
4. Beskriv relationen mellem Elle-Marja og lærerinden på anstalten.
5. Besøget fra Uppsala – beskriv handlingsforløbet og diskuter motiverne for undersøgelserne.
6. Kærlighedshistorien med Niklas er central, fordi han for Elle-Marja repræsenterer alt det hun drømmer om. Beskriv hvordan hans svenske middelklasseforældre og hans venner reagerer på Elle-Marja/Christina.
7. Gense Elle-Marja's "fødselsdag-joik" til Niklas. Beskriv og analyser de unges umiddelbare reaktioner.

Joik er samisk for sang. En joik kan beskrive en lækker pige eller en fyr, som man synes om, eller for den sags skyld en rival som man ikke synes så godt om. Det er masser af følelser, glæde og sorgforbundet med at joike. Joiken kan også udøves i et religiøst formål. I sit udtryk ligner joik sang fra andre kulturer, som hos visse oprindelige nordamerikanske folk. Det bredere fænomen med ikke-verbal sang findes mange steder i verden i vidt forskellige genrer og i vidt forskellige historiske tilfælde.

8. Diskuter hvorfor filmens instruktør generelt har udeladt alle religiøse og mytiske aspekter af den samiske kultur.
9. Beskriv modtagelsen af Elle-Marja, da hun til sidst vender tilbage til fjeldet og familien. Hvad medfører det endelige brud?
10. I epilogen (tilbage i filmens nutid) går Elle-Marja/Christina tilbage til kirken sent om aftenen, tager låget af kisten og beder sin afdøde søster om tilgivelse. Kravler dernæst op på en bakketop med udsyn til sameleiren i dalen. Beskriv hvad hun ser, og vurder hvad hun tænker?

PERSPEKTIVERING:

UNDERSØG: I hvilke andre lande var der i denne periode tendenser til at grupper i befolkningen blev afgrænset, flyttet på, "civiliseret", deporteret eller direkte udryddet? Og med hvilke begrundelser?

UNDERSØG: Find eksempler på andre rammefortællinger – og diskuter hvilken effekt det har når en historie rammes ind af store spring i tiden.

UNDERSØG: Når I har set filmen OG TV-dokumentaren, diskuter forskelle og ligheder mellem samernes daglige liv før og nu.

Supplerende materialer

Den svenske TV-dokumentar "Laplands glemte urbefolkning" er en fremragende introduktion til samernes aktuelle situation og livsstil. Ikke mindst på grund af den markante unge journalist, med anden etnisk baggrund, som går meget direkte til medlemmerne af den samefamilie hun besøger.